

Det kongelige danske geografiske Selskab.

Anledning af Deres Majestæters Guldbryllupsdag havde Selskabets første Vicepræsident, Hs. Excell. Geheimekonferentsraad, Kammerherre, Baron *Bille-Brahe* og Selskabets Sekretær, Kommandør *O. Irminger* som Deputation paa Selskabets Vegne den Ære den 26. Maj at overrække Hs. Majestæt Kongen en smagfuldt udstyret Adresse af følgende Indhold:

„Til Hans Majestæt Kong Christian den Niende.
Deres Majestæt!

I dybeste Taknemmelighed for den Be-

vaagenhed, som Deres Majestæt i Egenskab af Protektor for det kongelige danske geografiske Selskab altid har ladet dette blive tildel, vover Selskabet paa denne for deres Majestæter saa store og betydningsfulde Højtidsdag at frembære de allerunderdanigste og varmeste Ønsker om Held og Lykke for kommende Aar.“

Hs. Majestæt paalagde Deputationens Ordfører at bringe Selskabet sin hjærteligste Tak og Hilsen.

Den østgrønlandske Expedition.

Ved Premierløjtnant i Flaaden **C. Ryder**, Leder af Expeditionen.

(Hermed Tavle IV og V).

„Hekla“ d. 28. Juli 1891.

I Isen $\left\{ \begin{array}{l} 72^{\circ} 26' \text{ N. Br.} \\ 9^{\circ} 56' \text{ W. L.} \end{array} \right.$

Hvad selve Planen for Expeditionen angaaer, da har den tidligere været meddelt her i Tidsskriftet ligesom ogsaa en Oversigt over tidligere Rejser til den nordlige Del af Grønlands Østkyst.¹⁾ Da Tidsskriftets Læsere saaledes ere temmelig orienterede med Hensyn til vort Kjendskab til denne Kyst og til det Maal, som den danske Expedition skal arbejde hen imod, behøver jeg ikke her at omtale dette nærmere, men kan gaa lige til selve Rejsen.

Fangstskibet „Hekla“, Kapt. *Knudsen*, som var fragtet til at føre Expeditionen til Grønland, ankom til Kjøbenhavn den 27. Maj 1891, og de følgende Dage bragtes hele Expeditionens Materiel, Proviant o. s. v. ombord.

Søndag den 7. Juni afsejlede vi fra Kjøbenhavn. Næste Dags Formiddag passeredes Skagen og d. 9. Lindesnæs. Om selve Opfejrsen, indtil vi mødte Isen,

er ikke meget at meddele. Den første Tid havde vi frisk Kuling af Nord, saa vi kom helt over under Skotland. Den 14. Juni gik vi nordom Shetlandsøerne. Vi havde derefter god Fremgang, saa at vi allerede den 20., 14 Dage efter vor Afgang fra Kjøbenhavn, naaede Iskanten paa $\left\{ \begin{array}{l} 68^{\circ} 12' \\ 13^{\circ} 5' \end{array} \right.$ Efter de Oplysninger, som vi havde indhentet de forudgaaende Dage af norske Skibe, som laa paa Bottlenosefangst østfor Island, laa Isen meget østlig og sydlig iaar, og nordlige og nordvestlige Vinde havde været fremherskende. Dette var for saa vidt gunstigt, som en Spredning af Isen derved kunde antages at have fundet Sted i alt Fald nordpaa.

Vi gjorde i de følgende Dage et Forsøg paa at komme ind i Isen her for at se, hvorledes Forholdene vare. Vi kom omtrent 7 Mil indenfor Iskanten, men da Isen her blev tættere og en frisk, sydlig Vind pakkede den endnu mere sammen, var der ikke noget Haab om at komme igjennem. Da vi havde hørt, at Islands Nordkyst var spærret af Is, og at nordlige Vinde havde været fremherskende, antog vi, at Chancerne for at komme gjennem Isbæltet vare gunstige længere nordpaa.

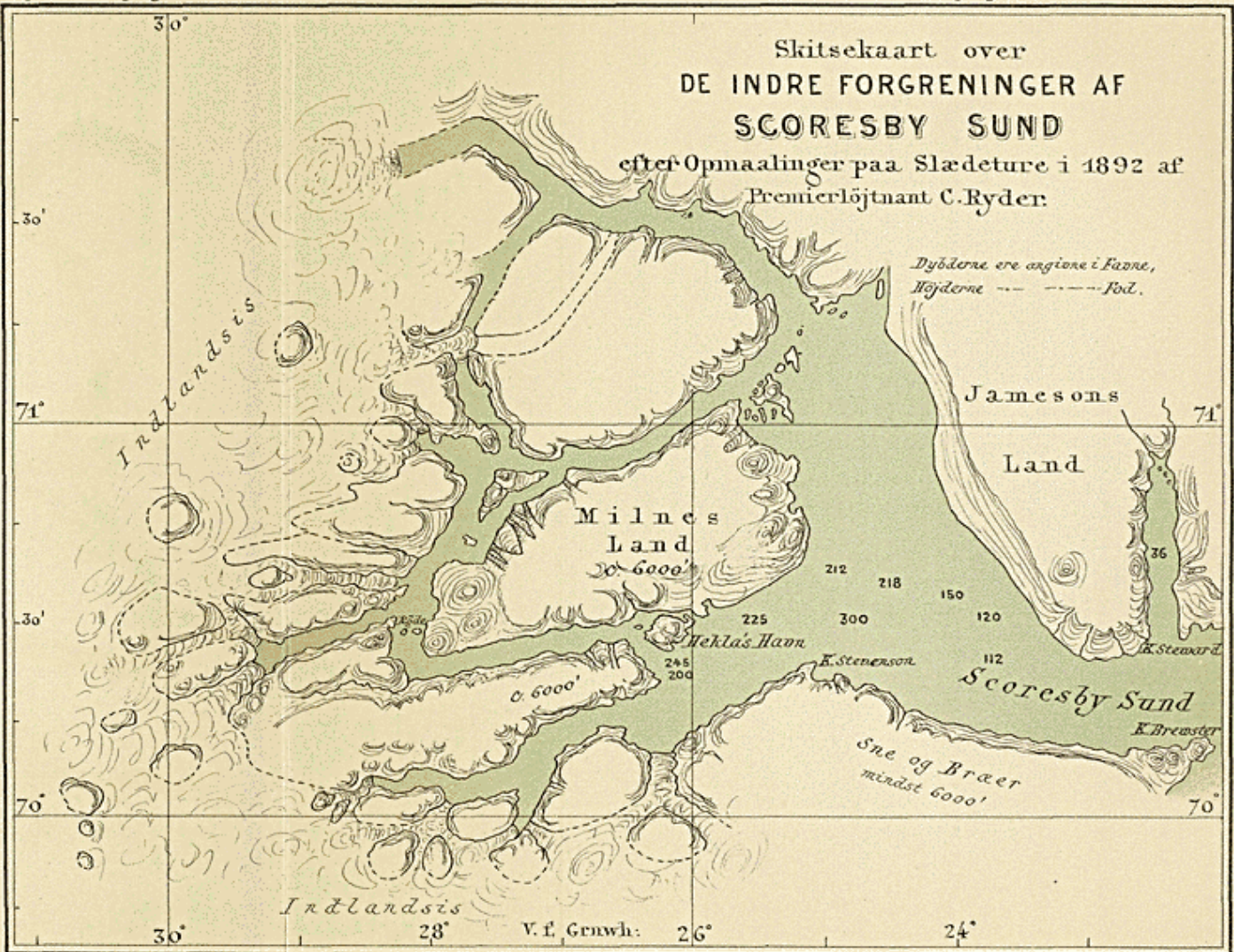
Vi fulgte derfor op langs Iskanten, som med store

¹⁾ „Dansk Expedition til Østkysten af Grønland“. 10. Bind, 1889—90, S. 173 og „Tidligere Expeditioner til Grønlands Østkyst nordfor 66° N. Br.“ 11. Bind, 1891—92, S. 62.

Skitsekaart over DE INDRE FORGRENINGER AF SCORESBY SUND

efter Opmaalinger paa Slædeture i 1892 af
Premierløjtnant C. Ryder.

*Dybderne ere angivne i Færd,
Højderne --- --- Fod.*

GRÖNLANDS ÖSTKYST

Fra 65° til 79° nordlig Brede.

Kgl. dansk geogr. Selskabs Tidsskrift.

Aargang 1891—92. Tavle V.

Bugter og fremskydende Pynter skrakte sig i retv. NNElig Retning til $69\frac{1}{2}^{\circ}$ og derfra i NE. Den 24. Juni paa 70° gjorde vi atter et Forsøg paa at komme ind, da Isen i Yderkanten, og saa langt vi kunde se indefter, var meget spredt, men allerede da vi vare komne 8—10 Mil ind, blev Isen tæt, og vi fulgte langs Kanten af den tætte Is nordefter. D. 25. om Aftenen fik vi Beerenberg paa Jan Mayen i Sigte i 26 Mils Afstand. Vi havde ventet at træffe denne Ø isfri paa denne Tid af Aaret, men, skjönt noget spredt, laa Isen 15 Mil udenfor denne Ø. Paa Banken sydfor Jan Mayen blev der anstillet forskjellige Lodninger og Temperaturmaalinge, som gav interessante Resultater. Her blev ogsaa foretaget Trawlinger og Skrabninger med udmærket godt Udbytte.

Den 29. Juni havde vi gennem noget spredt Is arbejdet os op i, hvad der senere viste sig at være en stor Bugt ind i Isen. Vi maatte igjen gaa sydefter og gjøre en stor Omvej for at komme udenom den østlige Pynt. Iskanten vedblev at strække sig i NNElig og NNElig Retning med et Par lange, fremspringende Punkter paa $\left\{ \begin{array}{l} 71^{\circ} 45' \text{ N. Br.} \\ 1^{\circ} 0' \text{ E. Lgd.} \end{array} \right.$ og $\left\{ \begin{array}{l} 72^{\circ} 45' \text{ N. Br.} \\ 2^{\circ} 0' \text{ E. Lgd.} \end{array} \right.$ Nordfor den nordligste Pynt var Isen mere spredt, og vi kom omtrent 12—13 Mil indenfor Kanten paa $\left\{ \begin{array}{l} 73^{\circ} 55' \\ 1^{\circ} 6' \end{array} \right.$. Her saa vi fast og tæt Is mod NW. og W., medens der var nogle aabne Striber i SW.

Vi traf her sammen med de to skotske Hvalfangerskibe „Eclipse“ og „Hope“, førte af Brødrene Gray, af hvilke særlig Kapt. David Gray med stor Omhyggelighed i en Række af henved 50 Aar har studeret Isforholdene i disse Farvande. De kom fra Hvalfangsten ved Spitzbergen og kunde saaledes give god Underretning om, hvorledes Istorholdene vare længere nordpaa. Af Kapt. Gray erfarede jeg, at Skibene i Slutningen af Juni havde været inde i en stor Bugt i Isen og naaet 10° W. Lgd. paa $75^{\circ} 30'$ Br. Efter at jeg havde meddelt ham, hvorledes Isen laa sydpaa, og at Jan Mayen endnu ikke var isfri, samstemmede han med mig i, at man vilde have de bedste Chancer for at komme ind til Kysten ved at gaa nordpaa til den Bugt, hvor de to Skibe havde været sidst i Juni.

Da Kapt. Gray og hans Broder vilde tage samme Vej for at naa deres Fangstfelter indenfor Liverpool Kysten, gik alle tre Skibe samme Aften østpaa for at komme ud af Isen. Den næste Dags Middag naaede vi ud i aabent Vand og fulgte saa Iskanten nordefter. Først den 9. Juni paa $\left\{ \begin{array}{l} 76^{\circ} 13' \text{ Br.} \\ 0^{\circ} 42' \text{ W Lgd.} \end{array} \right.$

var Isen saa spredt, at den gav noget Haab om en Gjennemtrængning, og her stod vi saa atter vestpaa.

I de følgende Dage kom vi forholdsvis godt frem i retvisende WSWlig Retning. Isen var temmelig aaben, men gik efterhaanden fra at være Flager over til Ismarker af flere Mils Udstrækning, mellem hvilke der var aabent Vand. Den værste Hindring, medens vi sejlede her i Isen, var imidlertid Taagen. Vi havde været temmelig forskaanede for denne, den værste Fjende af al Navigering i Isen, medens vi sejlede op langs Iskanten. Nu begyndte den imidlertid at tage Revanche.

I Tiden fra den 9. til den 28. Md. have vi af 456 Timer ligget stoppet 236 Timer paa Grund af Taage. Vi have haft Taage med Stille, med Storm, med nordlig Vind og med sydlig Vind, med overtrukken Luft og med Solskin, Taage i alle mulige Variationer, og den har sat vor Taalmodighed paa en haard Prøve. I Dagene fra den 13. til den 17. avancerede vi kun meget smaat fra $10-13^{\circ}$ W. Lgd. Isen var her meget svær og fuld af Opskrninger.

Den 17. om Aftenen fik vi Landet om Sattelberg sydfor Pendulum Øerne paa c. 74° i Sigte i 22 Mils Afstand, og den næste Dags Middag vare vi 14 Mil af det. Her blev Isen imidlertid tættere og sværere end nogensinde før, og kun langsomt og ad store Omveje banede vi os Vej ind efter.

Om Eftermiddagen den 19. fandt vi endelig „en snæver Gade“¹⁾, som førte op mod Pendulum Øerne; det saa ud, som om dette var den eneste Adgang til Kysten. Mod N. havde vi den faste ubrudte Is liggende, saa langt man kunde se, og lys Himmels i den Retning tydede paa, at Isen strakte sig meget længere NW i og rimeligvis endnu hang fast ved Land, men ogsaa i S. laa Ismarkerne hele og ubrudte. Vi dampede langs med den samme Ismark i Vagter, inden vi kom indenom den. Isen var øjensynlig først brudt op ganske nylig her; derpaa tydede de mange smaa Isstumper og Brokker med skarpe Spidser og Kanter, som drev omkring mellem de store Marker og Flager. Kl. 6 Em. kom vi gennem den tætte Is og ud i spredt Is, som, saa vidt vi kunde se, strakte sig lige ind til Pendulum Øerne.

Noget egentlig stort, aabent Landvand, som vi havde haabet og ventet at træffe, fandtes ikke; den spredte Is strakte sig saa langt, man kunde see fra Top-

¹⁾ En Kanal imellem Ismarkerne; de engelske Hvalfangeres „lane“.

pen, og en gullig Lysning tydede paa, at Is endnu laa fast i de store Bugter.

I dejligt klart og stille Solskinsvejr dampede vi nu sydover ned mod Hold with Hope. Landet fra Pendulum Øerne og ned til Kap Broer Ruys stod tydeligt og skarpt mod den klare Aftenhimmel. Der laa kun lidt Sne paa Landet; kun paa Fjældplateauerne og hist og her i Kløfter og Dale flimrede Sne og Bræ i Solskinnet. Sydfor Sattelberg og Kap Borlace Warren saa man ind i Galé Hamkes Bay, hvor Clavering Øen og længst inde Jordan Hill tegnede deres temmelig kjedelige og ensformige Konturer. Længst sydpaa laa det Land, som i 1607 blev set første Gang af Hudson og af ham fik Navnet Hold with Hope. Det sydligste Forbjerg paa dette Land, Kap Broer Ruys, opkaldt efter en gammel, hollandsk Hvalfanger, afsluttede med et fremspringende Næs Landet.

Den 20. Juli om Morgenen vare vi udfor Hold with Hope. Paa en Slette, som laa lidt nordfor Kap Broer Ruys, havde Kapt. Knudsen i 1889 set flere Moskusoxer. Da jeg ikke var sikker paa at træffe disse Dyr længere sydpaa, og da jeg gjerne vilde sikre os nogle Exemplarer, besluttede jeg at arrangere en lille Expedition til Land her i den Anledning. Isforholdene sydefter tydede hellere ikke paa, at man vilde spilde nogen Tid herved, en Formodning, som desværre altfor grundigt blev stadfæstet senere.

Landisen laa imidlertid ubrudt fra Kap Broer Ruys udenom den lille Hollands Ø op mod Jacksons Ø. Skibet blev derfor fortojet ved denne faste Is udfor en Bugt sydfor Hollands Øen omtrent $1\frac{1}{2}$ Mil fra Stranden. Ved Middag gik vi saa med Slæder fra Skibet og tog desuden tre Kajakker med for at kunne benytte dem til at færge i Land med, da vi fra Skibet kunde se, at Isen var brudt lige i Strandkanten.

Efter godt to Timers Marsch over temmelig jævn Is kom vi til Land i Bunden af Bugten ved at færge paa nogle løse Isflager. Medens nogle af Videnskabsmændene blev her ved Kysten for i Ro at anstille Undersøgelser og foretage Indsamlinger, gik Resten af Expeditionen W. efter ind i Landet for at opsøge Moskusoxerne, af hvilke vi havde set flere Spor nede ved Stranden.

Det første Indtryk, man fik af Landet her, var ikke meget tiltalende. Golde, stærkt forvitrede Basaltfjælde, fra hvis Sneseamlinger Vandet sivede ned langs Fjældskraaningene og dannede et Ælte af Ler og Grus; hist og her enkelte smaa, forkuede Planter, altfor smaa og altfor spredte til at give Landskabet blot et Anstrøg af Vegetation; en sort, gruset Forstrand, paa

hvilken enkelte Isskodser vare strandede, og højere paa Stranden noget bleget, forvasket Drivtræ, blandt hvilket en stor Træstamme strakte sine hvidblegede Rødder i Vejret og syntes at anraabe Himmelen om at blive frigjort for sit Fangenskab til disse øde Kyster; ingen kvidrende Snepurve paa Landet eller fløjtende Tejster i Søen, ingen Lyd af Liv, men Stillehed, Øde og Forladthed overalt.

Saaledes omtrent var det Indtryk, jeg fik af Landet, da vi landede. Efterhaanden, som vi gik ind efter, blev det imidlertid anderledes. Vi fulgte langs Nordaffaldet af en Fjældryg. Paa Udløberne fra denne, som tidligt paa Aaret blive fri for det nedsivende Smeltevand, begyndte Planterne at nærme sig mere til hverandre, og enkelte smaa Pletter kunde endog ses paa Afstand paa Grund af deres grønne Farve. Her fandtes Potentil, Dryas, forskellige Saxifrager, Syre, Valmue, Andromeda og flere, næsten alle i Blomstring og undertiden afblomstrede. Vi fandt nu ogsaa Reder og Exkrementer af Lemmingen, et Dyr, som maa findes i Mængde her, efter Antallet af Reder at dømme. Skjønt vi gravede i et Par af Hullerne, fandt vi imidlertid intet levende Dyr, og videre Tid kunde vi ikke ofre herpaa; derimod fandtes et tørret, fuldstændig ubeskadiget Exemplar. Moskusoxerne saa vi endnu ikke noget til, og vi gik derfor over Dalen og en lille Elv over til et lavere Højdedrag, som delte Hoveddalen i to Sidedale, og hvis grønne Farve tydede paa en rigere Vegetation. Her fandt vi ogsaa et forholdsvis frodigt Terræn med forskellige Blomsterplanter, ja, der fandtes endog paa en Strækning af nogle Hundrede Kvadratalen et Tilløb til et Pilekrat. Planterne stod rigtignok en halv til en hel Alen fra hverandre, og ingen af dem naaede to Tommer fra Jorden, medens de tykkeste Stammer vare som et almindeligt Penneskaf; men det var dog altid behageligt at fæste Øjet paa saa meget Grønt.

Det var imidlertid blevet henad Aften, og endnu havde vi ikke set noget Dyr; vi vare $1\frac{1}{2}$ —2 Mil inde i Landet, og jeg begyndte at tænke paa at vende ombord igjen, da der endelig blev opdaget et Par Dyr nede ved Hovedelven. I Begyndelsen troede vi rigtignok, at det var Sten, saa firkantede og kluntede saa de ud selv i en god Kikkert, men da de begyndte at bevæge sig, blev vi overbeviste om, at det var Moskusoxen. Der blev nu gjort Jagt, og vi fik tre Dyr, alle Tyre.

Moskusoxen er, som bekjendt, en Mellemting mellem Oxen og Faaret, men staaer dog dette sidste nærmest og burde derfor vel helst kaldes Moskus-

faaret. Den er af Størrelse som en meget lille Ko, men er i Forhold til sin Størrelse svært bygget. Dens store, krumme, opadbøjede spidse Horn og dens lange, sorte Uldhaarsbeklædning, som næsten naer til Jorden, giver den et temmelig vildt og truende Udseende, som sikkert ikke svarer til Dyrets fredelige Karakter.

Efter at vi havde flaaet Dyrene, havde vi en temmelig drøj Tur med at faa Skindene med de tunge Hoveder bragte ned til Slæderne. Nogle bare dem derned, andre slæbte dem ned gennem Elven, idet en Mand gik foran og trak i et Tov fastgjort til Hovedet. Det var et langvarigt og besværligt Arbejde paa denne Maade at transportere Skindene de to Mil ned til Stranden gennem alle Elvens Krumninger, og først næste Morgen Kl. 4 samledes alle Landexpeditionens Deltagere igjen ved Slæderne.

Det Sted, hvor vi havde skudt Dyrene nede i Elvdalen, var det frodigste, vi havde set dér paa Landet. Der var et sammenhængende Dække af Græs og Halvgræs iblandet med Pil og enkelte Blomsterplanter. At Dyrene ikke vare udsatte for at lide Mangel paa Foder, i alt Fald paa denne Aarstid, derom vidnede tilstrækkelig de fældede Dyrs gode Foderstand. Bugen var bogstavelig talt kuglerund, og da vi skar Mavesækken op for at undersøge Indholdet, væltede der ud deraf en saadan Mængde Græs, Pileblade og Blomstestængler, at man forundrede sig over, at Dyret kunde rumme saa meget.

Videnskabsmændene havde imidlertid gjort store Indsamlinger af Planter, Insekter og Prøver paa Bjærgarterne, og vi tiltraadte derpaa Tilbagetoget til Skibet, hvor vi ankom Kl. 7 Fm. den 21. efter i de 19 Timer at have tilbagelagt c. 7 Mil.

Af Planter var der indsamlet omtr. 50 Arter, og vi saa eller fandt Ekremitter og Spor af følgende Dyr: Moskusoxe, Ren, Lemming, Ræv, Hare, plettet Sæl, Rype, Ugle eller Falk, Struntjæger, Graamaage (*Laurus glaucus*), Terne, Snespurv, Præstekrave og to Arter Ryler, et Antal, som viste, at Dyrelivet her alligevel ikke var saa fattigt, som det ved første Øjekast saa ud til.

Om Eftermiddagen kastede vi los og krydsede sydefter, men Taagen hindrede snart al Sejlads, og vi maatte igjen fortoje i en Flage.

Den 23. om Morgenen var det klart, og vi stod op mod Mundingen af Franz-Josephsfjorden for muligvis at komme ind i den og derved spare Tid og Kul ved at gaa herop, efter at Stationen var etableret ved Kap Stewart. Vi havde troet at se aabent Vand inde bag et tæt Isbælte langs den nordlige Kyst fra Broer

Ruys indefter. Da vi imidlertid ved Middagstid kom op under den tætte Is, saa vi, at hvad vi havde antaget for aabent Vand, var Luftspejling, og at Vinterisen laa fast i hele Bugten, saa at der ikke kunde være Tale om at komme derind endnu. Vi holdt derfor igjen sydi.

De følgende Dage kom vi kun smaat frem, snart sejlende og snart dampende, men den meste Tid maatte vi ligge fortojet paa Grund af Taage. Vore skjønne Drømme om stort, aabent Landvand blev ikke realiserede, tværtimod blev Isen tættere og sværere, jo nærmere vi vare ved Landet, og samtidig blev Isdriften, rimeligvis paa Grund af Strømforholdene fra Fjordene og Sundene her indenfor, meget uregelmæssig. Nogle Flager kom rask op med en stiv Kuling og tærnedes sammen med andre, som for fulde Sejl foer afsted med Vinden. Det var ligemeget, om Flager vare store eller smaa, dybt stikkende eller lavt gaaende, om det var Skrueis eller jævn flad Ismark. Det var umuligt paa Forhaand at sige, hvad Vej de vilde bevæge sig eller finde den Lov, efter hvilken deres Bevægelser fandt Sted.

Det blæste den 24. Em. op til retv. N. og NNE. med Snefog og Slud. Isen sluttede efterhaanden mere og mere sammen om os, og hvad der gjorde Situationen lidt ubehagelig for os, var, at vi i Læ havde en Række store Isfjælde, imod hvilke vi førtes ned. Ud kunde vi imidlertid ikke komme, saa vi vare ned-sagede til at blive.

Om Morgenen den 25. blæste Stormen med usvækket Styrke. Isen var i Løbet af Natten pakket mere sammen, og Isfjældene vare komne os betydelig nærmere. For at være forberedt paa alle Eventualiteter blev der purret ud overalt, Baadene gjordes klare, og Proviant, Telte o. s. v. bragtes paa Dækket. Hver Mand var allerede, forinden vi gik ind i Isen, bleven fordelt til sin Baad, og disse vare udstyrede med forskellige nødvendige Ting, som Kompas, Kikkert, Ammunition, Brødkiste o. s. v. Enhver havde desuden staaende klar til øjeblikkelig Brug en Sæk med de nødvendige Klæder. Vi vare saaledes klare til at forlade Skibet i Løbet af et Par Minutter, dersom vi skulde blive førte ned mod et af Isfjældene. I Løbet af Formiddagen lykkedes det os imidlertid, naar vi saa en lille Aabning mellem Flagerne, at arbejde os østefter ud i mere spredt Is og bort fra Isfjældene. Om Eftermiddagen løjede Stormen af, og vi holdt saa smaat sydefter, men blev atter standsede af Taage.

Siden den Tid har Taagen været vor stadige Følgesvend. Kun af og til have vi haft lidt Klaring, saa vi kunde se Landet og tage Tøninger og Pejlinger

deraf. Liverpool Kysten saa vi et Glimt af forleden Aften med stærk Luftspejling, men Udsigterne til at komme derned i en nær Fremtid ere ikke synderlig gode.

I Stedet for, som vi havde haabet, at træffe et gunstigt Isaar, troer jeg, at vi have truffet et saa ugunstigt som vel muligt. Vi have maattet gaa omtrent 90 Mil i ret Linje gennem et Isbælte paa 60—70 Mils Brede, før vi naaede Landet ved Hold with Hope. I Stedet for at træffe aabent Vand langs Landet eller i alt Fald spredt Is, have vi truffet tæt svær Pakis, som gik lige ind til Landisen.

Vi have imidlertid den bedste Tid, Avgust og Begyndelsen af September Maaned, tilbage, og om blot Taagen og Isen ville begunstige os en lille Smule, kan meget endnu udrettes.

Expeditionens Vinterkvarter paa Danmarks Ø i Scoresby Sund.

Februar 1892.

$\left\{ \begin{array}{l} 70^{\circ} 27' \text{ N. B.} \\ 26^{\circ} 11' \text{ W. L.} \end{array} \right.$

Min sidste Meddelelse til „Geografisk Tidsskrift“ blev sluttet 28. Juli, og vi laa dengang i Isen paa omtrent $\left\{ \begin{array}{l} 72\frac{1}{2}^{\circ} \text{ N. Br.} \\ 20^{\circ} \text{ W. Lgd.} \end{array} \right.$ uden Haab om at komme videre for det Første. Endnu et Par Dage drev vi omkring paa samme Plet saa godt som indesluttede i Isen og i Reglen i Taage. Kun af og til havde vi en lille Afbrydelse i Ensformigheden, naar Taagen et Øjeblik lettede, og den spredte sig en lille Smule, saa vi kunde komme en Kvartmil frem. Disse Afbrydelser varede aldrig længe; enten lukkede Isen sig atter, eller Taagen nødsagede os til at fortoje.

Den 30. om Eftermiddagen blev Isen mere spredt, og samtidig begyndte det at blæse af NW. med Snetykning. Heldigvis holdt den spredte Is sig efterhaanden, som vi kom sydefter. Kulingen tiltog til en Storm, men da vi nu havde naaet et virkeligt aabent Landvand, som fra Nordenden af Liverpool Kysten strakte sig sydefter, kunde vi, trods Snetykningen, vedblive at staa sydi, indtil vi Middag d. 31. vare lidt nordfor Munden af Scoresby Sund. Her drejede vi under for at afvente klart og roligt Vejr til at gaa ind i Fjorden. Af og til havde vi, naar Snetykningen lettede et Øjeblik, set et Glimt af Landet og set, at der mange Steder endnu laa fast Landis langs Liverpool Kysten. Det daarlige Vejr vedblev

den 1. Avgust, og først den 2. kunde vi staa ind i Scoresby Sund i smukt stille Vejr og passerede Kap Brewster om Formiddagen.

Det havde omtrent taget os to Maaneder, siden vi forlod Kjøbenhavn, at naa dette Maal, og skjønt vi hjemme havde haabet at komme hertil noget før, kunde vi dog kun være højlig tilfredse med vor Rejse hidtil, især i Betragtning af det usædvanlig ugunstige Isaar og den lange Omvej, som vi af den Grund vare blevne tvungne til at gjøre.

Som det vil erindres, mødte vi første Gang Iskanten den 20. Juni paa $\left\{ \begin{array}{l} 68^{\circ} 12' \text{ N. Br.} \\ 13^{\circ} 5' \text{ W. Lgd.} \end{array} \right.$ og vare dengang omtrent 220 Kvml. fra Kap Brewster. Da det imidlertid ikke lykkedes os at komme ind her, fulgte vi Iskanten nordefter, følgende alle dens Bugter og Krumninger paa en Strækning af omtr. 950 Kvml., helt op til $76^{\circ} 18'$. Derefter have vi, efter at være komne ind i Isen d. 9. Juli, tilbagelagt omtrent 650 Kvml. i denne, indtil vi naaede Scoresby Sund, og saaledes ialt gjort en Omvej paa omtr. 1600 Kvml.

Isens Beskaffenhed havde varieret en Del, men gennemgaaende var den tættest paa den sydlige Strækning, hvor vi kun kunde trænge 5—6 Mil indenfor den yderste Kant; medens vi længere nordpaa, f. Ex. paa omtrent 74° , vare indtil 10 Mil inde. Der var i Aar store Mængder af forholdvis lav og flad Is, som ikke ragede mere end 1—3' op over Vandet. Det var Is, som var dannet i den forløbne Vinter, og den udgjorde hele den ydre Ismasse. Da vi kom længere ind, antog Isen et ganske andet Præg, thi her kom den egentlige Pakis, hvor Skodserne havde en Gjennemsnitshøjde at omtr. 10', medens Skrueningerne paa sine Steder naaede 20—30' Højde; men ogsaa her laa der megen Vaaris, som havde kittet hele Pakismassen sammen.

At faa noget fyldestgjørende Begreb om Isens hele Optraeden iaar er ikke muligt, før man faaer samlet tilstrækkelige Oplysninger fra de forskellige Hvalfanger- og Sælfangere, som have lovet at tegne Kaart over Isen til forskellige Tider og at føre en Journal med Bemærkninger om dennes Forekomst og Tilstand. Efter det ringe Materiale, der i den Retning for Øjeblikket staaer til min Raadighed, og som, foruden hvad vi selv have set, indskrænker sig til forskellige Oplysninger fra Kapt. Gray, Kapt. Evensen og Kapt. Lande, Førerne af de forskellige Skibe, vi have mødt, har der i Aar været ganske usædvanlig store Ismasser langs den nordlige Del af Grønlands Østkyst. I Maj Maaned havde der, i alt Fald langs

Iskanten, hersket meget Stille, saa at Isen ikke var begyndt at bryde op før i Juni. Disse to Omstændigheder vare Skyld i, at Isen først begyndte at aabne sig ind til Land i Løbet af Juli Maaned, trods det i Juni gennemgaaende havde blæst stift med nordvestlige og nordlige Vinde. Sidst i Juni havde, som tidligere nævnet, Kapt. Gray maattet vende om paa 10° Lgd. og 75° Br., hvor vi den 13. Juli, altsaa tre Uger senere, endnu mødte store Vanskeligheder. Jo længere man kom ind efter, desto tydeligere vare Tegnene paa, at Isen var brudt lige op. Flagernes Rande vare skarpe og kantede, og i de snævre Render svømmede mange smaa Isstumper ligeledes med skarpe Spidser og Kanter. Flagerne fik en Udstrækning af flere Mil, og nordfor os havde vi næsten altid ubrudt Is, og den sædvanlig gullig lysende Ishimmel viste, at Isen efter al Sandsynlighed laa fast helt ind til Land omtrent fra Pendulum Øerne eller Shannon Øen NE. i.

Følgende Angivelser vise Isbæltets Brede langs Bredeparallellerne:

Paa 68° Br. —	omtr. 300 Kvml.
70° - —	290 -
72° - —	380 -
74° - —	360 -
76° - —	300 -

Jan Mayen, som i Almindelighed er fuldstændig isfri paa denne Aarstid, laa mindst 15 Mil indenfor Iskanten.

Under saadanne Forhold kunde vi, som sagt, prise os lykkelige med at have naaet Scoresby Sund d. 2. Avgust. Det er selvfølgeligt, at dette Resultat kun var muligt med en Damper. Havde vi som „Hansa“ udelukkende været henviste til Sejl, havde vi højst sandsynlig haft samme Skjæbne, som mødte dette Skib, eller i gunstigste Tilfælde naaet Kysten saa sent, at alle Arbejder den Sommer vare blevne umulige.

Den 2. Avgust dampede vi ind i Scoresby Sund og stod op mod Kap Stewart. Da der imidlertid laa et Ishælte fra Sydenden af Liverpool Kysten tværs over Mundingen af Hurrys Inlet og et Stykke vestefter ved Sydenden af Jamesons Land, kom vi først den 5. Avgust med Skibet op i Hurrys Inlet. De foregaaende Dage laa Skibet fortojet i Isen eller holdt gaaende udfør Sydenden af Jamesons Land, medens der blev gjort et Par Baadexkursioner, dels til Kysten lige indenfor, dels til Kap Stewart. Dette Sidste kom

vi til med Baadene ved at gaa mellem Isen og Jamesons Sund.

Medens vi den 4. Avgust vare vestligst, saae vi, at det Indre af Scoresby Sund forgrenede sig i flere Fjorde, som vi ikke kunde se nogen Bund paa. Det saa ogsaa ud, som om der mellem Kap Stevenson og Milnes Land var et bredt Sund. Scoresby mente, at der herfra gik et Sund ud til Kysten, sydfør Kap Brewster, og han bestyrkedes senere i denne Antagelse, da han paa omtr. 69° 20' fra Søen saa en meget dyb Fjord eller Bugt, som han kaldte Knighton Bay, og som efter hans Formening skulde staa i Forbindelse med det Indre af Scoresby Sund.

Da vi ved Kap Stewart saa, at Forholdene her vare ugunstige for Losningen af Expeditionens Huse og Materiel, da der her var en fuldstændig aaben og udækket Kyst, som ikke kunde give Skibet noget Læ i Tilfælde af daarligt Veir, og der laa megen Is i de omgivende Farvande, blev det bestemt at opsætte Stationens Etablering her, indtil vi havde set, om der fandtes noget Sund, der førte ud til Kysten. Hvis dette var Tilfældet, var det Meningen at oprette Expeditionens Vinterkvarter et eller andet passende Sted i dette eventuelle Sund, da vi jo derved vilde spare os en Del af den Vej, som vi næste Aar skulde tilbagelægge paa Baadturen. Det Stykke, som laa mellem Kap Brewster og Sundet, kunde da endnu i Aar undersøges med Baad og tillige en Del af de indre Farvande. Disses fuldstændige Undersøgelse kunde da ske paa Slædeture.

Efter at vi derfor havde anvendt den 5. Avgust til forskellige Undersøgelser i Hurrys Inlet, dampede vi den 6. om Morgenen vestpaa ind i Scoresby Sund. Vi fik nu Taage et Par Dage tildels i Forbindelse med stormende østlig Kuling, saa at vi nødsagedes til at dreje under, da Sundets indre Del var opfyldt af en stor Mængde Isfælde, som gjorde Sejladsen herinde i Tykning ikke lidet vanskelig.

Først den 8. om Aftenen kom vi til Ankers i en i enhver Henseende udmærket Havn, der laa paa den sydøstlige Side af Scoresbys Milnes Land. Efter at vi samme Dags Middag havde passeret Kap-Stevenson, den vestligste Pynt, som Scoresby kunde se af Sundets Sydkyst, drejede Kysten omtrent retv. SW. i, og der laa her en meget bred Gletscher, og vestfor denne kom igjen Land og en Fjord med WSWlig Hovedretning. Der var saaledes næppe nogen Udsigt til et Forbindelsessund mellem Scoresby Sund og Knighton Bay.

Vi havde, siden vi kom til Iskanten, stadig haft Fyr under Kjælden, og denne trængte derfor haardt

til et Eftersyn og til at faa Kjedelstenen banket af. Skibet var desuden meget overgroet i Bunden, saa at vi de sidste Dage under Damp kun havde sneget os frem tilmed i ganske stille Vand. Det var derfor nødvendigt, at Skibet blev liggende nogen Tid rolig i denne Havn for at foretage disse og forskellige andre Arbejder, som ikke havde kunnet udføres, imedens Skibet var under Gang eller i Isen. Med Dampbarkassen og med Baade gjorde vi da forskellige Udflugter til de omgivende indre Fjorde og Farvande. Resultatet af disse Baadture skal jeg senere omtale sammen med Baadture i September.

Den 21. Avgust lettede vi igjen Anker og stød østerpaa til Kap Stewart, idet vi undervejs anstillede forskellige Lodninger og tog Dybhavstemperaturer.

Ved vore Baadexkursioner havde vi nemlig overtydet os om, at der intet Gjennemsejlingssund fandtes, og vi vare nu saa langt fremme i Avgust, at vi maatte tænke paa at faa Stationen oprettet, saa at vi kunde faa Husene under Tag, inden Snestormene begynte. Desuden vidste vi ikke, om Isforholdene ved Kap Stewart fremdeles vare ligesaa ugunstige, som da vi sidst vare dér, og dette kunde give Anledning til yderligere Forsinkelser.

Vi kom til Kap Stewart den 22. om Morgenen, men det viste sig, at der desværre ikke var foregaaet nogen Forandring til det Bedre her. Der laa ligesaa megen Is og drev omkring for Vind og Strøm som for tre Uger siden. Ogsaa i Hurrys Inlet laa megen Is, og paa den lave flade Grund kunde Skibet let presses op, hvis det kom fast i Isen. Kapt. Knudsen vægrede sig derfor ved at losse her, da Skibet vilde løbe for stor Risiko i Tilfælde af daarligt Vejr. Da jeg maatte indrømme dette, vare vi nødsagede til at vælge et andet Sted til vort Vinterkvarter og saaledes beliggende, at Skibet under Losningen var nogenlunde sikret mod Isen.

Vi stod over mod Sydenden af Liverpool Kysten, men Forholdene vare heller ikke bedre her. At gaa længere sydpaa langs Kysten var ikke raadeligt paa denne Aarstid, da der ikke var nogen Sandsynlighed for, at Omstændighederne skulde være gunstigere dér, og vi vilde da kun spille Tid og Kul.

Vi maatte overvintre i Scoresby Sund. Den ydre Del af dette var imidlertid fuldstændig uden Havne eller blot Antydninger af saadanne. Sydkysten var en ubrudt, lige Basaltbratning, der stod omtrent lodret op fra Fjorden. Jamesons Land var ligeledes uden Ly. Den eneste Havn, som vi havde fundet, var den, som vi Dagen forud havde forladt, men denne

Havn ligger omtrent 20 Mil inde i Fjorden. Hvis vi oprettede Stationen her, skulde vi næste Sommer, foruden de 120 Mil, som udgjør Distancen langs Kysten mellem Kap Brewster og Angmagsalik, desuden gaa 20 Mil langs Sydkysten af Scoresby Sund, som er under Læ for Baadene og saa godt som uden Teltpladser. Hvorledes Isforholdene til den Tid vilde være, havde vi heller ikke nogen begrundet Mening om. Som Følge heraf maatte jeg i saa Tilfælde lade Skibet overvintre heroppe sammen med Expeditionen for næste Aar at tage os ud til Kap Brewster. Den nævnte Havn var udmærket skikket til Vinterhavn. Den havde kun en snæver Munding, saa at et Skib ikke behøvede at frygte hverken for Is eller Isfælde. Den laa paa Sydsiden af et Land, saa at Solen tidlig kunde komme til at beskinne den, hvad der var af Vigtighed, for at den tidlig kunde blive isfri.

Jeg besluttede mig derfor til at oprette Stationen ved denne Havn og til at lade Skibet overvintre. Det var mig selvfølgelig meget ubehageligt at maatte træffe et saadant Arrangement, ikke alene paa Grund af de forøgede Udgifter, som det foraarsagede, men ogsaa fordi „Hekla“'s Udebliven jo maatte forvolde nogen Uro og Ængstelse hjemme angaaende Skibets og maaske Expeditionens Skjæbne; men der var ingen anden Udvej.

Forinden vi stod tilbage i Scoresby Sund, maatte vi imidlertid først oplægge et Depot af Proviant og Ammunition ved Kap Brewster. Dette Depot var medtaget som en yderligere Sikkerhedsforanstaltning for Expeditionen. Hvis vi nemlig paa Baadturen til Angmagsalik skulde møde saa uovervindelige Ishindringer, at vi bleve nødsagede til at opgive at gaa sydpaa og tvungne til at vende tilbage til Scoresby Sund, skulde dette sætte os i Stand til, i Forbindelse med Jagt, at opholde Livet, indtil en Hjelpeexpedition kunde afhente os. Depotet blev oplagt ved de Levninger af eskimoiske Vinterboliger, som findes ved Kap Stewart; en Varde var allerede den 5. bleven rejst paa samme Sted, og i denne blev der nedlagt en kort Beretning om Rejsen og om Skibets og Expeditionens samlede Overvintring i de indre Farvande.

Da disse Arbejder vare endte, og Naturforskerne, som imidlertid havde benyttet Lejligheden til Undersøgelser i Nærheden, atter vare komne ombord, blev Kursen for anden Gang sat vestefter i Scoresby Sund.

Den 23. Avgust ankrede vi igjen i vor gamle Havn, der ligger paa en Ø, som vi kaldte Danmarks Ø, og hvor Stationen blev oprettet paa en mod Syd udskydende Tunge, som danner Havnens østlige Begrænsning. Havnen kaldtes „Hekla“'s Havn.

Medens en Del af Expeditionens og Skibets Mandskab i den nærmest paafølgende Tid var beskæftiget med Husenes Opstilling, Proviantens og Materiellets Islandbringelse og øvrige Arbejder, blev der sendt en Baadexpedition ud for at undersøge, om der i den mod NW. gaaende Arm af Scoresby Sund, af Scoresby kaldet „Hall's Inlet“, skulde findes en Havn, hvor Skibet kunde ligge som Centrum for senere Baadexpeditioner. En saadan Havn blev imidlertid ikke funden, da disse nordlige Fjordarme vare stærkt belemlerede af Isfjælde, som kom fra en stor Isfjord. Senere blev der gjort endnu en Ekspedition til denne Fjord.

Den 25. September kom vi tilbage fra vor sidste større Baadtur, hvis Maal havde været den før nævnte store Bræ SW. for Kap Stevenson. Aarstiden var allerede dengang saa langt fremrykket, at der laa fodtykt Snelag over hele Landet, og paa Fjorden havde der dannet sig ikke saa lidt Nyis og Sjapis. Vi vare derfor for Resten af Vinteren henviste til Stationens nærmeste Omegn. Ogsaa paa Landet blev større Udflugter forhindrede af de store Snemasser, som i Slutningen af September og Begyndelsen af Oktober næsten spærrede os inde i Husene.

Resultatet af Baadrejserne i 1891, paa hvilke vi dels med Dampbarkas, dels med Robaade tilbagelagde en Veglængde af ialt omtr. 765 Kvml., var i Hovedsagen følgende:

Fra Kap Brewster strækker Scoresby Sund sig omtr. 15 Mil i retv. NNW. Tæt ved Mundingen afsætter det en Sidearm, Hurrys Inlet, mod N. imellem Jamesons Land og Liverpool Kysten. Denne Arm antoges af Scoresby for at være et Sund, der forbandt Davys og Scoresby Sund. Dette er imidlertid ikke Tilfældet, da det omtr. 7 Mil fra Mundingen er lukket, saa at Jamesons Land og Liverpool Kysten ere i Forbindelse med hinanden. Liverpool Kysten er imod Hurrys Inlet jævnt skraanende til en Højde af omtr. 3000', og Bjærgarten udgjøres, saavidt vi kunde se (vi have ikke været i Land dér) udelukkende af Gnejs. Hurrys Sunds Vestside, som danner Østkysten af Jamesons Land, er derimod en omtr. 2500' høj, brat Skrænt af forskellige, forsteningførende Bjærgarter. Der blev her gjort forskellige Indsamlinger, dels af Dyreforsteninger, rimeligvis henhørende til Juraperioden, hovedsagelig Brachiopoder og Ammoniter, dels af Planterforsteninger, som sandsynligvis stamme fra Tertiærtiden. Ved Kap Stewart blev der ogsaa fundet Planterforsteninger fra en Periode ældre end Jura.

Ved Kap Stewart er Bratningen ikke mere end 800—500' høj, og herfra falder Landet ganske jævnt og i Hovedtrækkene næsten fladt ud mod S. og W. Kysten her langs Scoresby Sund er hovedsagelig en stor Morænedannelse. Man ser kun Ler, Sand og Grus. Den egentlige Kystbræmme udgjøres af en aldeles flad, fast Sandstrand af noget varierende Brede, og her er en udmærket Vej paa Ekspeditioner. Af og til afbrydes den af store Elve, i hvilke der paa den Tid, vi besøgte disse Steder, ikke var mere Vand, end at vi til Nød kunde vade over dem, men om Foraaret ved Tøbruddet maa de føre en voldsom rivende Vandmasse med sig ud i Fjorden; herpaa kunde vi se mange Beviser paa de undergravede Sandbrinker, som udgjorde Elvbredden.

Indenfor Sandstranden ligger en fortsat Række Sand- eller Lerskrænter, som ere højest i den østlige Del, nærmest Kap Stewart, men efterhaanden tabe sig, jo mere man kommer vestpaa. Disse Skrænter ere ved Elvkløfterne, og hvor der endnu er lidt Fugtighed, dækkede af en temmelig frodig Vegetation af de grønlandske Lyngarter, Pil og forskellige Blomsterplanter. Længere inde i Landet fandtes, især langs Elvene, store, kjærlignende Strækninger, hvor især Kjærulden gav Landskabet en egen Karakter. Jamesons Land er uden Tvivl en mægtig Morænedannelse, opstaaet paa samme Maade som Danmark og Nordtyskland, en Levning fra den Tid, Indlandsisen dækkede over endnu større Strækninger af Grønland, end den gjør nu, og Jamesons Lands Overfladeforhold minde i meget om Danmark eller visse Egne deraf. Stranden langs Sydenden ligner saaledes skuffende Vestkysten af Jylland eller Fanø.

Sydskysten af Scoresby Sund danner en fuldstændig og afstikkende Kontrast til Jamesons Land. Medens man, naar man vandrede omkring paa det første, egentlig ikke faaer noget særligt Indtryk af, at man er i Polaregnene, saa har den lige overfor liggende Kyst med sine høje, stejle Fjælde med Bræ ved Siden af Bræ en decideret arktisk Karakter. Fra Kap Brewster til Kap Stevenson løber Kysten 15 Mil i en saa godt som ubrudt Linje. Her findes ingen Indskæringer; Fjældene danne en stejl, utilgængelig Bratning, der de fleste Steder ikke synes at levne en Fodsbred til Forstrand. Det er udelukkende Basalt, der danner Bjærgarten her. Over Bratningerne er der fladere Partier, store „Firn“marker, fra hvilke en Mængde, tildels mindre Bræer, skydes ned. Flere af disse Bræer ere regenererede, idet de først styrtede ud over Bratningens Kant og længere nede paa Fjæld-

siden igjen samle sig i en Masse, som kalver ud i Fjorden. Til at danne egentlige Isfjælde, som Scoresby antager, ere disse Bræer imidlertid for lidet mægtige. Inde bag disse Firnmarker hæve sig Fjældpartier til en Højde af mindst 6000'.

Omtrent udfor Kap Stevenson deler Scoresby Sund sig i to store Hovedarme, der igjen ende i lange, smalle Fjorde, som længere inde i Landet staa i Forbindelse med hinanden. Den nordligste Hovedarm, Halls Inlet, gaaer i retv. NNW., den anden i SW. Fra Kap Stevenson drejer Kysten i SW., indtil den naaer den tidligere nævnte, store Bræ. Efter de Undersegelser, vi hidtil have haft Lejlighed til at gjøre herover, stammer denne Bræ fra Indlandsisen, og det er saaledes sandsynligt, at denne ogsaa er i Forbindelse med hele den Bræmasse, som dækker Fjældpartiet sydfor Scoresby Sund. Fra den store Bræs Munding gaaer en Fjord med store Bugtninger omtr. 6 Mil i SW. og ender her med flere Bræer fra Indlandsisen.

Nordsiden af Fjorden dannes af en mod Øst udskydende, stor Halvø, og imellem denne og Milnes Land gaaer atter en lang Fjord eller rettere et Sund omtrent 10 Mil i retv. WSW., derefter drejer den under en ret Vinkel nordi og udvider sig til et større Bassin, der fortsættes af en i NNE. gaaende større Fjordarm. Fra Bassinet gaa paa omtrent $70\frac{1}{2}^{\circ}$ Br. og $28\frac{1}{4}^{\circ}$ Lgd. to Isfjorde mod W. Brækanten i den sydligste Fjord, der producerer en Mængde store Isfjælde, ligger paa $29\frac{1}{4}^{\circ}$ Lgd. omtrent 40 Mil vestfor Sydøstpynten af Liverpool Kysten, og Vestpynterne af de vestligste Landstrækninger, som naa ind i Indlandsisen, ligger paa omtr. 30° W.Lgd., saaledes at der her er en Afstand af omtr. 44 Mil mellem Indlandsisen og den yderste Pynt af Kysten paa samme Brede.

Hovedfjorden fortsætter sig i NNE.lig Retning og naaer et godt Stykke nordfor 71° Br. Vi have endnu ikke haft Lejlighed til at komme til Bunden af denne Fjord. Den deler sig i to Arme, af hvilke den ene gaaer østefter og rimeligvis er i Forbindelse med en Fjord, der fra Halls Inlet gaaer nordom Jamesons Land.

Halls Inlet er en 5 Mil bred Havarm, der paa 25° Lgd. naaer op til $71^{\circ} 20'$. Fra dette Punkt udgaa to Fjorde, den ene i retv. NW., den anden i SW.lig Retning. Den første af disse Fjorde gaaer 15 Mil mod NW. og drejer her paa $\left\{ \begin{array}{l} 71^{\circ} 45' \\ 27^{\circ} 40' \end{array} \right.$ SW. i, hvor den maa ende med en Bræ fra Indlandsisen. Vi naaede ikke Bunden af denne store Fjord, da vi i September vare heroppe. Vedholdende Snestorme holdt os i flere

Dage i Telt paa samme Sted, og da Nyisen allerede dannede sig temmelig rask paa Grund af Mængden af Isfjældene her, maatte vi vende om.

Den anden Fjord, der gaaer i SW., begrænser Milnes Land mod Nord og staaer, som nævnt, efter al Sandsynlighed i Forbindelse med de sydligste Fjorde.

Østsiden af Halls Inlet dannes af Jamesons Lands Vestkyst, der strækker sig helt op til og er i Forbindelse med Nordkysten af den nordre Isfjord. Noget gjennemgaaende Løb til det nordfor liggende Davys Sund eksisterer ikke, ligesom det Land, paa hvilket det af Scoresby angivne Kap Ross skulde ligge, ikke findes. Sandsynligvis ligger Fejlen i en for lavt anslaaet Afstand til de høje Fjælde ved Munden af den nordre Isfjord.

Som det vil ses af Ovenstaaende, ende alle de af os undersøgte Fjorde med Bræer fra Indlandsisen, hvilke producere en overordentlig Mængde og for den nordlige Isfjords Vedkommende tillige overordentlig store, Isfjælde.

Denne Masse Isfjælde opfyldte saa godt som alle de indre Farvande og gjorde undertiden endog Sejladsen med Baade vanskelig og risikabel. Vi have saaledes mange Gange for at komme frem været nødsagede til at gaa saa tæt under de store Isfjælde, at en Kalvning af disse vilde have været ensbetydende med vor Ødelæggelse. Da disse Kalvninger særlig ere hyppige om Eftersommeren, den Aarstid, der ogsaa er gunstigst for Baadrejser, vil man snart lære, at det er nødvendigt at holde sig i lang Afstand fra de store Isfjælde, men Omstændighederne kunne selvfølgelig være saaledes, at man er nødsaget til at lade staa til.

Isfjældene i den nordlige Del af Scoresby Sund kunne naa en Højde af omkring 300' og optræde i Reglen med meget firkantede og massive Former. To af de største, hvis Størrelse vi have haft Lejlighed til at anslaa efter den Tid, vi brugte om at passere dem med Dampbarkassen, havde følgende Dimensioner:

	Nr. 1.	Nr. 2.
Lgd.	6000'	3000'
Br.	2000'	3000'
Gjennemsnitl. Højde o. V.	150'	200'

Hvert af dem havde altsaa et Volumen af 17,100 Millioner Kub. Fod, idet der er regnet 8.5 Gange saa meget under som over Vandet.

Mange af disse Isfjælde naa rimeligvis aldrig udenfor Kap Brewster, før de ved Kalvninger og Afsmeltning ere blevne betydelig formindskede.

Tværs over Halls Inlet, fra SE. Pynten af Milnes Land over mod Jamesons Land, have vi nemlig paa

218 Fv. haft dybest Vand, og de store Isfjælde kunne have et Dybgaende af omkring 300 Favne. Som Følge heraf er den nordlige Del af Halls Inlet meget opfyldt af disse Iskæmper, medens de i den yderste Del af Scoresby Sund ere mindre talrige.

Af de Isfjælde, som, maaske mange Aar efter at de ere løsrevne fra Brækanten, naa uden for Scoresby Sund, ville mange komme paa Grund tæt sydfor Kap Brewster, hvor vi saa en Del, ligesom Scoresby her i 1822 paa engang fra Mærset af sit Skib talte 500. Af Resten komme atter flere paa Grund paa den undersøiske Ryg, der i Følge de danske Opmaalinger i Danmarksstrædet, gaaer fra Islands NW.-kyst over til Grønland, og det er saaledes kun et forholdsvis ringe Antal, der naaer ned omkring Kap Farvel og da vel i en meget reduceret Størrelse.

De paa Jamesons Land og Liverpool Kysten forekommende Bjergarter har jeg tidligere omtalt. Hele Sydskysten af Scoresby Sund bestaaer af Basaltfjælde fra Kap Brewster til Bræen vestfor Kap Stevenson; men længere vestpaa hviler Basalten paa et Underlag af Gnejs, der i den sydlige Del kun naaer en ringe Højde, omtrent 500'; men, efterhaanden som man kommer længere nordpaa, bliver Gnejsunderlaget mægtigere og mægtigere; paa Sydskysten af Milnes Land naaer det en Højde af omtr. 3000', medens paa Nordkysten og Landstrækningerne nordfor Milnes Land Basalten er helt forsvunden, og Gnejsfjældene naa en Højde af omtr. 6000'.

SE.-Partiet af Milnes Land bestaaer af en lysegul Sandsten uden Forsteninger.

Saa godt som overalt ere Fjældplateauerne dækkede af Bræmasser, hvis Udløbere gennem alle Kløfter og Dalstrøg søge ned i Fjordene og yderligere bidrage til disses Opfyldning af Kalvis.

Vor Overvintringsstation ligger, som nævnt, paa en mindre Ø, Danmarks Ø, der er omtrent $1\frac{1}{2}$ Mil stor. Den er kun lav, idet de højeste, moutonerede Gnejskuller kun naa omkring 600' Højde. Overalt ser man her Afglatninger, Skurestriber, erratiske Blokke, Grus og Stendynger som Beviser paa Indlandsisens tidligere større Udbredelse. Saadanne Beviser have vi forøvrigt fundet overalt, og paa en af os bestegen, 4,330' høj Fjældtop mellem de to vestligste Isfjorde, gik Skurestriberne og Moræneaflejringerne helt op til Toppen.

Dyrelivet er temmelig rigt i hele det undersøgte Distrikt, men den Ø, paa hvilken Stationen ligger, gjør i denne Retning, maaske paa Grund af sin Lidenhed, en Undtagelse, i alt Fald om Efteraaret og Vinteren. Jamesons Land er ubetinget den vildtrigeste Strækning, idet særlig Rensdyrene her forekomme i forbavsende Antal, ligesom der ogsaa findes talrige Moskusoxer omkring Hurrys Inlet, hvor vi saa dem i Flokke paa en halv Snes Stykker. Paa Jamesons Land saa vi mange Spor af Ræve, Harer, Bjørn og Lemming, og ogsaa det lavere Dyreliv var her rigere end andre Steder. I de indre Fjorde vare Rensdyrene talrige, derimod saa vi, paa en enkelt tvivlsom Undtagelse nær, ingen levende Moskusoxer, men fandt adskillige Kranier.

Ved Stationen have vi i Løbet af Vinteren set Spor af Hermelin og Lemming, men det er endnu ikke lykkedes os at fange nogle af disse Dyr i vore Fælder.

For Fugle- og navnlig for Insektlivets Vedkommende var den forholdsvis sene Aarstid, paa hvilken vi kom ind i Scoresby Sund ugunstig for vore Iagttagelser, og vi ville sandsynligvis til Foraaret og Sommeren kunne komplettere vore Samlinger med flere Arter. Af Fugle forekomme navnlig Alkekonger, Borgermestermaggen, Lommer, Edderfugle, Havlitter, Gæs, Ravne og Ryper foruden flere Arter af mindre Strandfugle og Smaasangere. Falke og Ugler ere sete.

Dyrelivet i Fjordene har vist sig meget fattigt sammenlignet med det, der f. Ex. findes i Fjordene paa Vestkysten. Af Fisk have vi kun fanget et Par Hajer og nogle smaa Torskearter, Ørreder og Ulke.

Vegetationen, som paa Yderkysten er meget sparsom paa Grund af Polarisens Nærhed, tiltager derimod stærkt, efterhaanden som man kommer ind i Fjordene, og opnaaer i de inderste Farvande en forbavsende Frodighed. Allerede paa Jamesons Lands Sydskyst, som dog ligger temmelig yderlig i Fjorden, ses store Strækninger klædt med Lyng, Pil og Blomsterplanter, og ved Kap Stewart var der i den gødede Omegn omkring Ruinerne af de eskimoiske Vinterboliger en frodig Græsvæxt. Alle Planterne her formaa dog endnu ikke at komme frit op fra Jorden og naa nogen synderlig Højde undtagen paa særlig beskyttede Steder. Hertil bidrager vel for en stor Del den om Sommeren rimeligvis temmelig hyppig optrædende Havtaage, som driver ind i Fjorden.

Kommer man derimod ind til Bassinet ved Mun-

dingen af de to vestlige Isfjorde, som ubetinget er den frodigste Lokalitet, vi have besøgt, bliver man behagelig overrasket ved at træffe en Vegetation saa høj og yppig, at den vistnok fuldt ud kan taale en Sammenligning med den, der findes paa Vestkysten paa tilsvarende Brede. Her maa man mange Steder møjsommeligt arbejde sig frem gennem et tæt Krat af Pil, Birk og Blaabærlyng, der naaede til Knæene. Andromeda tetragone, Krækkebærlyng og mangfoldige Mosser og alenhøje Græsser danne et fodtykt, blødt Tæppe, som det er en Fornøjelse at gaa omkring paa i Modsætning til Yderkystens skarpe, kantede Sten, paa hvilke der kun findes en sparsom Vegetation af graa og sorte Lavarter.

Herinde modnes Blaabær og Krækkebær, og navnlig de første optræde undertiden i saadan Mængde, at de gjøre Fjældbestigningerne meget vanskelige eller i alt Fald sene.

Denne frodige Vegetation¹⁾ beskyttes rimeligvis ved et tykt Snelag mod Vinterens Kulde, som her kan være temmelig stræng. Ved Stationen have vi observeret — 42° C. i Begyndelsen af Februar, og vi have ogsaa her haft utrolige Snemasser, medens den anden tyske Nordpolsexpedition, som med „Germania“ overvintrede ved Yderkysten, rigtignok paa 75° Br., kun observerede ringe Snefald og i Reglen kun med Storm.

Nogen levende Befolkning have vi ikke været saa heldige at træffe, men derimod have vi fundet mange Spor af en tidligere forholdsvis talrig eskimoisk Befolkning. Denne har været spredt lige fra Mundingen af Scoresby Sund til de inderste Fjorde. Vi have truffet Vinterboliger paa 7 Steder og talrige Teltpladser, Kjødgrave og lignende paa saa godt som hver flad Pynt, hvor der var Plads til et Eskimotelt. Der laa altid flere Vinterboliger sammen, indtil 13 paa samme Sted. Husene vare alle meget smaa, gennemgaaende 10' lange og 7' brede i indvendigt Maal. De Eskimoer, som have levet her, have saaledes i den Henseende haft en anden Skik end den, der for Øjeblikket er i Brug ved Angmagsalik, hvor der paa hvert Sted kun findes eet stort Hus, i hvilket flere Familier bo sammen. Dette Sidste har ogsaa været brugt af de Eskimoer, som tidligere have levet nordfor de nordligste danske Udsteder i Uperniviks Distrikt, hvor jeg paa min Rejse i 1887 paa 8 forskellige Steder traf gamle

¹⁾ Kand. Hartz har i alt fra Scoresby Sund samlet c. 150 Arter Blomsterplanter foruden en Mængde Mosser, Alger, Svampe og Lavarter.

Vinterhuse; der laa i det Højeste 2 à 3 sammen, men de vare alle meget store.

Alle Husene her i Scoresby Sund vare meget indfaldne og overgroede med Pil, Lyng, Mos og Græs, og deres Udseende tydede paa, at det var meget længe siden, de havde været beboede. Et Sted ved en af de indre Fjorde fandt vi paa et Ildsted endnu Aske og Trækul. Ildstedet var dækket af en stor, flad Sten og var saaledes blevet beskyttet mod Regn og Sne. Stenen har rimeligvis af Eskimoerne været brugt som Stegepande. Paa Vestkysten bruges saadant af Rensdyrjægerne til at lave „saitoliak“ paa; „saitoliak“ er Skiver af Renkjød, som steges i fugtigt Mos paa en stor, flad Sten, under hvilken der tændes et Baal.

Vi have i flere Kjødgrave fundet meget Spæk, som endnu var saa friskt, at vi kunde bruge det til at koge vor Mad ved.

Man kunde af saadanne Fund fristes til at tro, at Eskimoerne havde levet her endnu for kort Tid siden, men en saadan Slutning vilde være falsk. Samme Sted, hvor vi fandt det ovennævnte Ildsted med Aske, var der en Samling Vinterboliger, der vare overgroede med over tommetykke Pilestammer, og disse vare endda udgaaede og fortørrede. Da det nu vil være usandsynligt at antage, at Ildstedet skulde være af nyere Dato end Husene, maa Asken saaledes være *mindst* 50—100 Aar gammel og maaske endnu meget ældre.

At Spækket endnu var friskt, er kun et yderligere Bevis paa — hvad man har saa mange tidligere Exempler paa — hvor længe saadanne Ting kunne holde sig i arktiske Egne og Klimater, naar de henligge paa gunstige Lokalteter.

Man maa derfor være meget varsom med af saadanne Fund at slutte sig til Indfødtes Forekomst i de senere Aar, saaledes som Scoresby gjorde, da han i 1822 paa Sydenden af Liverpool Kysten ligeledes fandt Aske paa et Ildsted. Det er muligt, at der har levet Indfødte her paa den Tid, men det er lige saa muligt og maaske endda mere sandsynligt, at deres Forekomst ligger flere Hundrede Aar tilbage i Tiden.

Nogen virkelig begrundet Mening herom vil man imidlertid først kunne danne sig, naar de af Expeditionen samlede eskimoiske Oldsager ere blevene nøjere undersøgte og navnlig sammenlignede med lignende Gjenstande fra andre eskimoiske Lande, hvorved man muligen tilnærmelsesvis kan komme til Kundskab om deres sandsynlige Alder.

Vi have, saavidt Tiden tillod det, undersøgt en

Del Huse, mange Grave o. s. v. og fundet et forholdsvis stort Antal Redskaber og lignende.

Man kan selvfølgelig ikke vente at finde store Samlinger efter et Folk, hvis rørlige Ejendom næppe har bestaaet i mere, end hvad man gik og stod i, deres Jagt- og Fangstredskaber samt enkelte Gjenstande til Brug i Huset. Tilmed maa det, som vi nu kunne finde mellem disse Menneskers halvt underjordiske Hulers Sten og Græstørv, indskrænke sig til, hvad der i Tidens Løb, dels som ubrugeligt er kastet bort, dels af Vanvare gaaet tabt; medens alt, hvad der endnu var brugeligt og havde nogen Værdi for Ejeren, er blevet omhyggelig opbevaret og gjemt og har fulgt ham og maaske hans Efterkommere paa deres Vandringer fra Sted til Sted.

Ikke desto mindre have vi dog tilvejebragt en temmelig betydelig Samling, tilstrækkelig fyldig til, at man af den, i Forbindelse med hvad man i Forvejen véd om Skik og Brug hos Eskimoer, kan danne sig et klart og tydeligt Billede af disse Menneskers Levnet. De have levet og ernæret sig paa sædvanlig eskimoisk Vis ved Jagt hovedsagelig paa Sæler, Hvalrosser, Bjørne og Narhvaler, men ogsaa paa Rensdyr, Harer og Fugle.

Det er endogsaa muligt, at de have fanget større Hvaler. Vi have i alt Fald ved flere af Husene fundet mange store Hvalknogler.

De have haft Vinterboliger byggede af Sten og Græstørv med en lav, skraanende Husgang saaledes som de fleste Eskimoer og desuden de sædvanlige Telte af Skind til Sommerbrug. De have brugt Kajakker, Hundeslæder med meget brede Mejer, Buer og Pile til Renjagt samt de sædvanlige Harpuner, Lænsere o. s. v. til Sælfangst fra Kajak og fra Isen. Endvidere have de haft Lamper og Gryder af Vegsten, Knive og Harpunspidser af Skifer. Drivtømmeret har leveret dem tilstrækkeligt Træ til deres Redskaber og maaske ogsaa til Brændsel, men næppe i overdreven Mængde.

Alle Redskaber vare meget tarveligt og raat forarbejdede, og de viste, at Kampen for Tilværelsen havde været haard nok til at forhindre denne Eskimostamme i at naa Kulturtrin, som det f. Ex. de nuværende Beboere af Angmagsalik indtage; thi disse anvende, som den af Kapt. Holm hjembragte Samling viser, ikke ringe Tid og Arbejde paa en smuk Udstyrelse af deres Fangstredskaber, ligesom deres Bødkerarbejde, Broderi o. s. v. stod paa et forbavsende højt Trin.

Om Grunden til at denne Egn ikke mere er be-

boet, om den maa søges i Befolkningens Uddøen eller i en Bortvandring til andre Egne, og om Tidspunktet, da dette sandsynligvis har fundet Sted, skal jeg ikke her komme nærmere ind paa.

Den 15. September flyttede Expeditionen i Land, og den 18. begyndte de timevise meteorologiske og magnetiske Observationer. Desuden er der foretaget en Del forskellige Undersøgelser over Temperaturen i Sne, Bræis og Havis i forskellige Dybder, Vandstandsmaalinger, ugentlige Maalinger af Isens Tykkelse paa Fjorden, i Havnen og paa en større Ferskvandsø, forskellige Forsøg over Isens Fordampning og Afsmeltning i Strømfarvand og i stillestaaende Vand m. m.

De magnetiske Observationer; som have været anstillede og ledede af Ltn. Vedel, have givet følgende Resultater.

De hidtil anstillede, absolute Bestemmelser give følgende foreløbige Middelværdier:

Deklination (Misvisning) vestlig $44^{\circ} 13'$

Inklination . . . . . $79^{\circ} 25'$

Horisontal Intensitet 0.10125

Fra den 22. Septbr. er der foretaget timevise Af-læsninger af Variationen i Deklinationen. Af disse kan der udledes, at Magnetnaalen indtager sin Normalstilling Kl. 11 Fm. og Kl. 11 Em., idet Afvigelsen om Formiddagen er østlig, om Eftermiddagen vestlig.

Maximum af Dekl. indtræffer Kl. 6 Em.

Minimum . . . . . Kl. 5 Fm.

Den daglige Amplitude er kun ringe i Sammenligning med den, der er observeret i andre arktiske Egne, og den er aftagen, efterhaanden som Solen har faaet større Syd-Deklination.

Amplituden har i Oktober været $31'7''$	} alle Aflæsninger indbefattede.
i November — $27.5''$	
i December — $16.8''$	

Forstyrrelserne have været forholdsvis sjældne og kun meget smaa, kun enkelte Gange overskridende 1° .

Da det ved stræng Kulde paa tidligere Expeditioner har vist sig meget vanskeligt at foretage de magnetiske, absolute Bestemmelser med Instrumenter, ved hvilke Magnetnaalen var ophængt i Silkespind, havde Expeditionen anskaffet en magnetisk Teodolit med Pivotophængning, og dette Instrument har fungeret fuldstændig tilfredsstillende.

Vi havde ogsaa indført en lille Forbedring ved Variationsapparatet, som fortjener at bemærkes. Ved dette Instrument er det nødvendigt, at Magnetnaalen hænger i et Silkespind. De meget varierende Fugtig-

heds- og Temperaturforhold, som navnlig i arktiske Egne kunne finde Sted i Observatoriet, have tidligere bevirket, at Silkespindet ydede en forskjellig Modstand mod Snoning under de forskjellige Forhold og derved forarsagede fejlagtige Resultater og omstændelige Korrektioner. Vort Instrument blev derfor forsynet med en lille Beholder fyldt med Chlorcalcium paa Siden af Magnethuset og i Forbindelse med dettes Indre, medens den ydre Luft blev forhindret i at trænge ind ved et Lag Fernis. Denne Foranstaltning, som har holdt Luften tør inde i Magnethuset, har vist sig overordentlig hensigtsvarende, saa at Torsionskorrektionen hele Tiden har været den samme.

Vejret har under vort Ophold ved Stationen været meget variabelt og foreløbig dannet tre forskjellige Perioder. Allerede i Begyndelsen af September, da vi vare paa Baadtur i den nordligste Isfjord, begyndte Vinteren at indfinde sig med voldsomme Snestorme, som fuldstændig dækkede Landet med Sne. Denne gik vel paa sine Steder atter bort, men paa andre Steder blev den liggende. Fra Slutningen af September til midt i Oktober kom en Periode med fuldstændigt stille Vejr og et voldsomt Snefald. Derefter kom en Periode med stille, klart og roligt Vejr, som varede til sidst i November, og i hvilken vi havde en efter Aarstiden meget lav Temperatur, saaledes allerede en af de første Dage i November $\div 32^{\circ}$ C. Desværre vedvarede denne Periode ikke hele Vinteren igjennem, saaledes som jeg havde haabet. Fra December og til nu, midt i Februar, have vi haft meget uroligt og ustadigt Vejr, ofte med Storm og megen Sne. Barometeret har i den Tid varieret mellem 723.6^{mm} . og 793.4^{mm} . og Temperaturen mellem $+ 6^{\circ}$ C. og $- 42^{\circ}$.

Her, som overalt i arktiske Egne, er Vindstille absolut fremherskende i de indre Fjorde om Vinteren; men vi have dog haft mange Storme, og saa godt som alle have blæst fra WNW. som Føhnvinde. Kun en ganske enkelt Gang have vi haft stormende Kuling fra andre Retninger. Føhnstormene komme i Almindelighed ganske pludselig og efter et foreløbigt Skjøn hovedsagelig med stigende Barometer. Samtidig med Stormens Udbrud er der en meget stor Temperaturstigning, saaledes i en Time 15° , 17° , ja endog engang d. 10. Januar 23.8° C. Nogle observerede Temperaturer fra denne Dag ville give et godt Billede af de forbausende store Temperatursvingninger, som kunne finde Sted her i Løbet af et Døgn eller mindre.

D. 10. Jan. 1892 Kl. 4 Fm. var Temp.	$\div$	$21^{\circ}.2$	C.
6 — — —	$\div$	20.5	
7 — — —	$+$	3.8	
8 — — —	$+$	6.0	
3 Em. — —	$+$	1.2	
8 — — —	$\div$	3.4	
9 — — —	$\div$	12.5	
11 — — —	$\div$	16.2	

Med Føhnstormene er Luften tør, og vi have ovennævnte Dag maalt en Fugtighedsgrad af kun 82 pCt.

Middeltemperaturerne for 1891 er følgende:

	dgl. Mdl.	absolut Max.	Min.
September (fra d. 18.)	$\div 2^{\circ}.95$	$+ 0.1$	$\div 7.4$
Oktober	$\div 7^{\circ}.00$	$+ 1.0$	$\div 18.0$
November	$\div 20^{\circ}.23$	$\div 6.1$	$\div 33.0$
December	$\div 20^{\circ}.29$	$\div 8.6$	$\div 38.6$

Fra den 10. Oktober kunde man gaa paa Isen i Havnen, medens Fjordisen først var sikker fra omtrent 20. Oktober.

Nordlysene have optraadt meget ofte; i enkelte Perioder var der altid Nordlys med klart Vejr, men de have langt fra udfoldet den Pragt og Livlighed, som jeg har iagttaget andre Steder, f. Ex. under mit Ophold i Godthaab med den meteorologiske Expedition i 1882—83. Den hyppigst forekommende Nordlysform har været Baandformen, men desuden er der jævnlig i retv. SE. observeret en regelmæssig, lav, stillestaende Bue, saaledes som det under „Vega“s Overvintring iagttoges nordfor Sibirien. Nordlysenes Mangel paa Livlighed stemmer godt med de mærkværdig faa og smaa Forstyrrelser i den magnetiske Deklination.

Vinteren er uden videre nævneværdige Begivenheder bleven tilbragt med oven nævnte forskjellige Observationer, med Beregninger og foreløbig Bearbejdelse af det i foregaaende Sommer indsamlede videnskabelige Materiale.

Julen holdtes ombord i „Hekla“ paa sædvanlig Expeditionsvis med et Juletræ lavet af Pinde og Lyng, med Dans, Taler og Sange.

Efter den Tid ere Maalene for Foraarsslædeturene tagne under Overvejelse og Forberedelserne til disse saa smaat begyndte. Vi haabe nu paa, at Marts, April og Maj ville møde med roligt Vejr og navnlig, at Slædeføret maa blive godt, saa at vi ikke faa for megen løs Sne at arbejde os igjennem, hvilket jo vil være en slem Hindring for større Slædeture.

Skal man give et kort skematisk Resumé af Ex-

peditionens hidtil indvundne Resultater, da bestaa disse i:

A. Fra Oprejsen.

- 1) Aflægning af Isgrænsen og Undersøgelser vedrørende Polarisens fra 68°—76° NBr.
- 2) Lodninger og Dybhavstemperaturmaalinger saavel langs Iskanten, gennem Isen, som langs Grønlands Østkyst.
- 3) Trawling og Skrabninger samt andre zoologiske og botaniske Indsamlinger i de samme Farvande.
- 4) Meteorologiske Observationer under Oprejsen.

B. Fra Grønlands Østkyst.

- 5) Geologiske, zoologiske og botaniske Undersøgelser fra Kap Broer Ruys.
- 6) Forskjellige Opmaalinger og Landtoninger af Grønlands Østkyst mellem 73° og 70°.
- 7) Kaartlægning af det store Fjordgebet indenfor Scoresby Sund mellem 70° og 72°, et Distrikt paa omtrent 750 □ Mil.
- 8) Lodninger og Dybhavstemperaturmaalinger i Scoresby Sund.
- 9) Geologiske, zoologiske og botaniske Undersøgelser og Indsamlinger i det nævnte Distrikt.
- 10) Paavisning af 4 store Isfjorde med forskjellige Maalinger af Isfjældenes Størrelse.
- 11) Etnologiske Indsamlinger fra tidligere, eskimoiske Indbyggere.
- 12) Meteorologiske og magnetiske Observationer samt andre Undersøgelser under Vinteropholdet ved Stationen.
- 13) Talrige Fotografier, Landtoninger og Tegninger.

Expeditionens Vinterkvarter.

Juni 1892.

Da vi nu saa smaat begynde vore Forberedelser til at forlade Stationen, vil jeg sende et Par supplerende Linjer til min Meddelelse fra Februar om vor Virksomhed i 1892. Før disse begyndte i Slutningen af Marts, gik Tiden med de sædvanlige Observationer og for dHr. Videnskabsmænd tillige med en foreløbig Bearbejdelse af de ifjor gjorte Indsamlinger. Nogen Betydning af nævneværdig Betydning har ikke tildraget sig.

I Februar og Marts havde vi gjort Forberedelser til Slædeturene og foretaget flere smaa Træningsture. Den 27. Marts afgik den første Slædeexpedition, hvis Maal var en Undersøgelse af den store Fjord, der fra „Røde Ø“ strækker sig nordpaa. Røde Ø er en lille Ø af rødt Konglomerat, som ligger paa omtrent $\left\{ \begin{array}{l} 70^{\circ} 28' \text{ N. Br.} \\ 28^{\circ} 6' \text{ W. Lgd.} \end{array} \right.$ Fra denne Slædetur kom vi hjem den 21. April. Den anden Tur fra 1.—19. Maj gjaldt en nærmere Undersøgelse af Isfjorden vestfor Røde Ø, og tredje Tur fra 27. Maj — 7. Juni Isfjorden sydfor Stationen, i hvilken vi ifjor paa Grund af Taage, Regn og Kalvis kun fik Maalinger fra et enkelt Punkt.

Resultatet af Slædeturene er, at vi nu have besøgt og kunne kaartlægge alle de indre Fjordforgreninger af Scoresby Sund mellem 70 og $71\frac{1}{2}^{\circ}$. I alle Fjordarmene udmunde en eller flere Bræer fra Indlandsisen. De fleste af disse ere i Vinterens Løb ikke meget produktive at dømme efter den ringe Mængde Kalvis, som laa foran dem. Dog danner Isfjorden vestfor Røde Ø en Undtagelse, idet den, da vi i Begyndelsen af Maj besøgte den, allerede var i Færd med Fremskydning, saa at et længere Ophold her ikke var raadeligt for os. De fleste af Bræerne maa passere længere Strækninger mellem Nunatakker, og denne Omstændighed er maaske for en Del Skyld i deres forholdsvis ringe Produktivitet i Vinterens Løb. De inderste Nunatakker ligge paa omtr. 31° Lgd. omtr. 48 Mil fra Yderkysten. Landet er meget indskaaret af Fjordene og af dybe Dalstrøg.

Foruden det geografiske Udbytte maa som Resultat af Slædeturene nævnes temmelig udførlige geologiske og botaniske Undersøgelser og Indsamlinger af et for Slædeture temmelig betydeligt Materiale. Af særlig Interesse i geologisk Henseende er det røde Konglomerat, som udgjør Røde Ø, og som ogsaa danner store Fjeldpartier længere nordpaa i Fjorden. Dette røde Konglomerat findes, saa vidt mig bekjendt, ikke paa Vestkysten. Desuden maa nævnes Terrasser paa flere Steder, af hvilke nogle indeholdt subfossile Muslingeskaller i betydelige Mængder. Vegetationen maa om Sommeren i de indre Fjordarme være overordentlig frodig. Selvfølgelig var der, navnlig paa første Slædetur, kun faa snefrie Steder, og Planterne vare endnu i Vinterdvale, men vi fandt Pile- og Birkestammer saa tykke som en Mands Arm og paa sine Steder i saadanne Mængder, at man hurtig kunde samle tilstrækkeligt Brændsel. Paa sidste Slædetur begyndte Planterne igjen at spire, og de første Blomster bleve plukkede af Saxifrage, en Potentil og en Draba.

Medens Vejret paa den første Tur havde en fuldstændig vinterlig Karakter, var Foraaret i fuld Gang under de to sidste Ture.

Paa den første Tur var den laveste observerede Temperatur — 35° C. Sneen dækkede endnu alt. Da de Fjorde, som vi paa denne Tur besøgte, for Størstedelen gik i nordlig—syddig Retning, havde det ikke blæst herinde. Thi, som det synes, er det kun de i Ø.—W. gaaende Fjorde, i hvilke der om Vinteren kan være nogen Vind af Betydning, og denne er da vistnok altid en Føhnvind.

Som Følge heraf var Sneen løs og laa 2—3 Fod høj. At arbejde sig igjennem et saadant Snelag, trækkende temmelig tungt lastede Slæder, vilde have været umuligt, hvis vi ikke havde haft Snesko, men disse og de fortrinlige Slæder lettede Arbejdet i høj Grad. Men selv med Snesko paa sank vi 8—12 Tommer i, og Sporet efter os og Slæderne var en hel Hulvej paa en Fods Dybde.

Paa de to sidste Slædeture var Føret bedre, thi Temperaturen var nu stegen saa meget, at Sneens Overflade om Dagen tøde, saa at den om Natten dannede Skorpe. Paa disse Ture gjorde vore Hunde god Nytte. Varmen generede os en Del, og engang maatte vi endog i hele 4 Dage ligge stille paa samme Teltplads, medens Føhnstormen rasede. Under denne steg Temperaturen til + 11° C., og Sneen var saa blød, at der ikke var Tale om at komme frem. Til Belysning af Temperaturforholdene vil følgende lille Tabel over Middels-, Maximum- og Minimumstemperaturer ved Stationen tjene.

	Middeltemp.	Max.	Min.
Januar	— 18 ^o .57 C.	+ 6 ^o .0	— 38 ^o .8
Februar	— 24.24	+ 8.5	— 42.0
Marts	— 25.49	— 4.0	— 46.8
April	— 17.14	— 1.0	— 31.5
Maj	— 5.08	+ 8.3	— 18.2

Det er udelukkende Føhnstormene, som have foraarsaget de høje Maximumtemperaturer, og de have selvfølgelig ogsaa sat Middelttemperaturen en Del op. Medens vi havde den værste Kulde, var det altid stille og smukt Vejr, og Vind har vi hele Vinteren kun kjendt som Føhn fra WNW. I Maj og i Juni have vi imidlertid næsten til Stadighed haft flove, østlige Vinde med Taage.

Naar Slædeturene undtages, har der ikke været megen Adspredelse for os. Jagten, som ellers under arktiske Overvintringer bringer endel Afvexling, gav her ikke noget videre Udbytte i Vinterens Løb, naar

undtages nogle Sælhunde, som bleve fangne i Garnet, og enkelte Ryper. I Marts havde vi derimod et Par Uger, i hvilke vi næsten hver Dag vare paa Bjernejagt. De maa paa denne Tid, da Fjordsælerne begyndte at faa Unger, søge ind i Fjorden. En Del Bjørne undslap, men vi fik skudt de fleste, og 27 Bjørneskind i alle Størrelser udgjøre for Øjeblikket vor Beholdning. Desuden er der paa Slædeturene skudt nogle Rensdyr.

Saa vel Expeditionen som Skibets Besætning har haft det godt, og ingen Sygdom eller noget alvorligt Uheld har fundet Sted, hverken under Overvintringen ved Stationen eller paa Slædeturene.

Med Foraaret er det nu imidlertid begyndt at blive livligere i Omegnen af Stationen. De første Trækfugle, som kom, vare Graasiskener og Snespurve; noget senere kom Maagerne, og nu gaaer det Slag i Slag. Gæs, Edderfugle, Havliter og Ryler ses næsten hver Dag.

Det er ikke godt at danne sig en begrundet Mening om, hvornaar vi kunne komme herfra. Sneen smelter rask paa Landet, der er meget Vand paa Isen, og den begynder saa smaat at løsne op ved Kysterne. Før Midten af Juli antager jeg imidlertid ikke, at vi kunne komme løs. Det er derefter min Hensigt at gaa med Skibet til Kap Stewart for at landsætte et Hus og noget Proviant samt, om Forholdene tillade det, at faa samlet flere Forsteninger. Vi følge derefter med Skibet ud til Kap Brewster og forlade det her. Skibet gaaer da til Dyrefjord paa Island for at hente Kul og Proviant samt hjemsende Samlingerne og Beretning. Det søger at være i Angmagsalik i Slutningen af August eller først i September. Jeg haaber at kunne naa Angmagsalik med Baadene i Midten af September.

Saa vidt Lieutn. Ryders Beretning.

Om Expeditionens videre Forløb foreligger der følgende Efterretninger:

Den 31. Juli blev Vinterstationen hævet, og Expeditionens Medlemmer gik ombord i „Hekla“. D. 2. August forsøgte man at komme ud, men maatte atter gaa i Havn, og Is- og Vejrforholdene tillod først den 8. Skibet at afsejle. Man mødte megen Is og Taage samt mange Isfjelde, og den 12. oprettede man et Depot ved Kap Stewart. D. 13. passeredes Kap Brewster, og man fulgte nu Kysten sydpaa i bredt, aabent Landvand, men allerede den følgende Dag mødte man fast, ubrudt Landis, som laa ind i alle Bugter, saa at al Passage for Skib og Baade var en Umulighed.

Kysten indtil 69° var imidlertid bleven kaartlagt. Paa Grund af Omstændighederne — den sene Aarstid i Forbindelse med de højst ugunstige Isforhold saa nordligt — besluttede Lieut. Ryder ikke at forlade Skibet med Baadene for med disse at undersøge Kysten sydefter, men at søge ud af Isen og muligen komme ind til Kysten lidt sydligere med Skibet. Dersom dette ikke lod sig gjøre i Løbet af de nærmest paafølgende Dage, vilde man, paa Grund af „Hekla“s ringe Kulbeholdning, afsejle til Dyrefjord paa Island forat fylde Kul, faa Proviant og hjemsende Samlingerne, hvorpaa man atter vilde gjøre Forsøg paa at komme ind til Grønlands Østkyst.

Man maatte op til 70° og stod den 15. udefter i temmelig spredt Is. De to følgende Dage laa man stille paa Grund af Taage og Is, og „Hekla“ kom endelig d. 18. om Aftenen paa $\begin{cases} 69^{\circ} 42' \text{ N. Br.} \\ 17^{\circ} 57' \text{ W. Lgd.} \end{cases}$ ud af

Isen. Iskanten fulgtes sydefter indtil om Eftermiddagen d. 19. paa $\begin{cases} 68^{\circ} 25' \\ 19^{\circ} 25' \end{cases}$, hvor den bøjede vestpaa, hvorpaa Kursen blev sat paa Dyrefjord. Senere saa man ingen Is, og „Hekla“ ankrede den 20. Avgust om Aftenen paa Dyrefjord.

Efter nogle Dages Ophold her vilde man sætte Kursen retv. NNW. i og søge om muligt at komme ind til Land og gaa langs Kysten mellem 25° og 30° Lgd. med Skibet og kaartlægge denne Strækning fra dette. Derpaa skulde Rejsen fortsættes sydpaa langs Kysten enten med Skib eller Baade, alt efter Forholdene. I sidste Tilfælde skulde „Hekla“ da hente Expeditionen i Angmagsalik. Dersom Forholdene skulde vise sig saa ugunstige, at man ikke kom til Kysten nordpaa, ventede man i alle Tilfælde at kunne komme ind til Angmagsalik og kaartlægge et Stykke af Kysten herfra nordefter.

Om Resultaterne af de nyeste etnografiske Undersøgelser i Amerika.¹⁾

Af H. Rink.²⁾

I denne Artikels første Afsnit er det oplyst, hvorledes de Forenede Staters Regering har søgt at fremme Nordamerikas etnografiske Undersøgelser ved en særegen Institution: „Bureau of Ethnology“ i Forbindelse med „National Museum“, i hvilket forevrigt ogsaa andre Videnskaber ere repræsenterede, men Etnografien synes at indtage en fremragende Plads blandt disse. Vi skulle her søge at give lidt nærmere Oplysning om, hvorledes det nævnte Øjemed søges opnaaet.

Økonomiske Hjælpkilder og Arbejdsstyrke.

Bureau of Ethnology. Det aarlige Tilskud, bevilget af Kongressen til „Fortsættelse af etnologiske

Undersøgelser iblandt de amerikanske Indianere“ under Ledelse af Sekretæren ved „Smithsonian Institution“, omfattende Lønninger eller Godtgjørelse til alle de nødvendige Tjenstydende, er 40000 Dollars.

Følgende andre videnskabelige Institutioner stod 1889 under Smithsonian Institutions Kontrol.

Internationale Udvexlinger. For alle Udgifter ved det internationale Byttesystem mellem de Forenede Stater og fremmede Lande under Smithsonian Institutions Bestyrelse, indbefattende Lønninger og Godtgjørelser for alle derved Ansatte, har Kongressen bevilget 15000 Doll.

National Museet. For Vedligeholdelse, Forevisning og Forøgelse af Samlingerne fra Regeringens Opmaalings- og Undersøgelser-Expeditioner, indbefattende Lønninger og Godtgjørelser til alle Vedkommende, har Kongressen bevilget 125000 Doll.

Byggearbejder. Hertil var der for 1888—89 intet Tilskud ydet, da Udgiften var bestridt af Overskudet fra 1887—88.

Museets Montering. Til Montrer, Møbler og alt det iøvrigt Fornødne til Udstilling og Vedligeholdelse af Samlingerne, indbefattende Lønninger og

¹⁾ Fortsættelse fra 9de Bind 1887—88, S. 118.

²⁾ Det havde været min Hensigt at give denne Fortsættelse først noget senere hen i Tiden, men da Sygdom truer med snart at kunne hindre det fremtidige Arbejde, foretrak jeg at afslutte dette. Materialet dertil laa færdigt, takket være mine literære Venner i Amerika, som tilsende mig nyudkomne Tryksager og som forevrigt skriftlig meddele mig de Oplysninger, jeg maatte ønske.

R. H.